

Kvalita této příručky je velkým příslibem toho, že pokud budou takto dobře a komplexně zpracované všechny slovanské jazyky, polská edice Najnowsze dzieje języków słowiańskich se stane jednou z nejhodnotnějších počinů slovanské filologie posledního desetiletí 20. století. Opolským slavistům v čele se Stanisławem Gajdou a všem jeho spolupracovníkům v ostatním slovanském světě za to patří velké uznání a poděkování.

Pavel Krejčí

IV Международный симпозиум «Сопоставительные и сравнительные исследования русского и других языков». Доклады. Белград 1997. 481 s.

Ve dnech 8.–10. října 1996 se v rámci činnosti MAPRJAL uskutečnilo 4. mezinárodní sympozium «Сопоставительное и сравнительное исследование русского и других языков», jehož účastníky hostila dvě jugoslávská města – Bělehrad a Novi Sad. Materiálovým výstupem tohoto setkání rusistů z 12 zemí, realizovaného pořadajícími slavistickými pracovišti v rámci vědeckovýzkumného projektu „Srovnávací studium srbštiny a jiných jazyků“ je rozsáhlý sborník téměř osmi desítek rusky psaných referátů, uspořádaných celkem do deseti skupin podle toho, jak zazněly v jednotlivých tematických sekcích. Vzhledem k četnosti příspěvků a jejich tematické rozrůzněnosti považujeme za užitečné a nikoliv nezajímavé uvést několik dalších statistických údajů: z celkového počtu 82 referujících byla rovná polovina slavistů (41) z hostitelské země, ze zahraničních delegací byly významněji zastoupeny Bulharsko (13) a Rusko (12), 5 účastníků reprezentovalo ukrajinskou, 3 rakouskou a 2 běloruskou rusistiku, z ostatních šesti zemí (Belgie, Česká republika, Korea, Maďarsko, Makedonie, Slovensko) se jednáni aktivně zúčastnili pouze jednotliví badatelé. Z tematického hlediska je nejpočetněji zastoupena oblast lexikologie a lexikografie (celkem 25 příspěvků), další oddíly tvoří příspěvky s tematikou syntaktickou (13 příspěvků včetně referátů z plenárního zasedání), metodickou (8), stylistickou (7), slovtvornou a morfologickou (7), frazeologickou (5), fonetickou (4) a literárněvědnou (4).

Řada zajímavých a z tradičního pohledu obtížně zařaditelných příspěvků zazněla v plenárním zasedání konference. Patří sem např. studie zaměřené na etnolingvistiku (М. Стойнич *Следы мажнационального общения культур в языке*), historiografii (Р. Блажек *Актуальные проблемы сопоставительного исследования русского языка в Словакии*), či práce orientované široce kulturologicky (М. Сибинович *Методологические проблемы исследования российской эмиграции 20 века в области культурологии, литературоведения и языкознания*).

V části lexikologické a lexikografické je nejvíce příspěvků věnováno problematice odborné terminologie, což svědčí o zvýšeném zájmu lexikologů o hledání aplikačních výstupů vlastních teoretických výzkumů. Nejde přitom jen o utilitární a v součas-

nosti módní zájem o terminologii obecně ekonomickou, komerční, resp. finanční. ale také o rozpracovávání dalších terminologických systémů (doprava, vědeckotechnická terminologie, elektronika a elektrotechnika, potravinářství) a jejich zkoumání na srovnávacím základě. Dokladem zvýšeného zájmu o živé procesy ve slovní zásobě slovanských jazyků je také několik příspěvků věnovaných synchronní dynamice a inovačním tendencím v lexikálních systémech ruštiny (**Ф. Кирич** *Лексические инновации в русской лексике*), srbštiny (**М. Релич** *Авторские неологизмы в русском и сербском языках*) a bulharštiny (**Г. Н. Гочев** *"Языковые неологичности" и сопоставительное изучение языков*). V méně početně zastoupených příspěvcích lexikografických (6) převažuje vzhledem k vymezené tematice konference problematika sestavování dvojjazyčných slovníků, zejména terminologických (**В. Белокапич** *Переводная семантизация экономической терминологии в двуязычных словарях русского и сербского языков*, **В. Йовин** *Из опыта работы над сербско-русским терминологическим словарем пищевых продуктов и пищевого производства*).

Převážnou většinu příspěvků se **syntaktickou tematikou** obstarali jugoslávští a ruští lingvisté, takže je v nich řešena pestrá syntaktická problematika v porovnávacím plánu srbsko-ruském. Ačkoliv jsou v centru zájmu jednotlivých příspěvků nejrozmanitější syntaktické jevy, kategorie a procesy a jejich nazírání z hlediska porovnání různých jazykových systémů, je zde patrný postupný přesun zájmu od strukturně-statického pohledu na syntaktickou rovinu jazykového systému ke komunikativně-pragmatickým aspektům řečové činnosti, tedy k jazyku v jeho fungování, v komunikaci (**И. Л. Муханов, Л. И. Минкова** *О некоторых направлениях исследования коммуникативно-прагматического потенциала предложений со словами разве и неужели в сопоставительных целях*, **Э. Саламин** *Русская устная литературная речь в сопоставлении с венгерской*, **Д. Мирич** *Средства выражения апаллятивностивокативности в русском и сербском языках*, **Д. Войводиц** *Перформативы как периферия функционально-семантического поля футуральности в русском языке в сопоставлении с сербским*).

V oddíle věnovaném **stylistické problematice** lze vyčlenit skupinu příspěvků pojednávajících o otázkách uměleckého stylu (N. Fedotova, R. Spasova, L. I. Razdobud'ko-Ćović), patrně nejexotičtějším příspěvkem je studie jediného mimoevropského rusisty **Д. Кана** (Korea) *Различия в выражении вежливости между русской и корейской речью*.

Referáty s **metodickou tematikou** představují širokou škálu otázek, týkajících se osvojování ruštiny nositeli jiných slovanských jazyků, od tradičních lingvometodických a didaktických problémů osvojování konkrétního jazykového materiálu (**Е. Попова-Бекер** *Ходить – идти; ездить – ехать*), přes speciální metody výuky (**Р. А. Анджелич** *Применение игрового метода в процессе обучения русскому языку*) až po specifické lingvometodické otázky výuky ruštiny na různých typech škol (**Я. Савич** *Функция специальной лексики в процессе обучения русскому языку как иностранному в сельскохозяйственной школе*).

U příspěvků přednesených v sekci **morfologické a slovotvorné** je nejzajímavější pestrost národností (7 referujících ze 4 zemí) i tematická, a to i přesto, že je v nich až na jedinou výjimku (**Н. М. Манакина** *Научно-методический аспект исторического сопоставления именных форм русского и украинского*) řešena vesměs problematika synchronní. Naopak skromně představená **sekce fonetická** byla takřka výlučně bulharskou záležitostí (T. Stoeva, E. Radenkova, T. Aleksieva).

Vždy atraktivní **tematika frazeologická** je ve sborníku zastoupena příspěvků soustředujícími se na porovnávání idiomat a paremií tematizujících ve výrazovém plánu lexikální jednotky různých sémantických polí (zoomorfismy, somatismy), či naopak obsluhujících určitou oblast mimojazykové reality (oblast náboženství, časové vztahy).

Čtyři **literárněvědné příspěvky** převážně domácích slavistů (M. Jovanović, E. Kovačević, K. Ićin, M. Kanazirska /Bulharsko/) celý sborník symbolicky uzavírají.

Vzhledem k početnosti a rozmanitosti příspěvků není na malé ploše možné představit publikaci v její úplnosti, domníváme se však, že i nastíněný přehled naznačil, že zde mohou přinejmenším najít inspiraci rusisté a slavisté nejrůznějšího zaměření.

Jiří Gazda

Forejtův Kapesní slovník rusko-český a česko-ruský ku potřebě obchodní a turistické (z let 1938 a 1923)

Daná tematika je vedena zájmem spíše kulturologickým než lexikografickým. Seznámení s ním se však nabízí zákonitě právě v současnosti, kdy se zabýváme otázkami zvýšené poptávky po výsledcích rusistické činnosti zaměřené na výzkum subjazyka byznysu a s ním související lexikografické práce.

V době, kdy na středních školách typu obchodních akademií a na filologickém studiu při filozofických fakultách i na fakultách ekonomických ožívá zájem o překladatelství a tlumočnictví, o výuku komerční a podnikatelské ruštiny, nutně existuje poptávka učitelů a překladatelů především: a) po česko-ruských a rusko-českých slovnících (existuje jich nevelká řada, počínaje r. 1992), b) po modernizaci cest, na nichž se každý slovník uplatňuje díky translatologickým studiím i praxi tlumočnické a překladatelské (např. v Ústavu translatologie FF Karlovy univerzity, kde teorii a praxi tlumočnictví a překladatelství promýšlejí M. Csiriková, I. Čeřiková a M. Hrdlička st.). Není pak zbytečné zastavit se u tradic překladatelství a tlumočnictví v Čechách od 1. republiky, k nimž patří bezpochyby i tvorba slovníků.

Nakladatel Jindřich Lorenz v Třebíči na Moravě (tak je oficiální edice nazvána) v roce 1938 nabídl studujícím kapesní slovníky, a to vždy dvojdílné, a to z jazyka mateřského do cizího a naopak (např. slovník česko-německý, česko-francouzský, česko-anglický, česko-italský, česko-maďarský), z oblasti slavistiky (česko-srbochorvatský, česko-polský, česko-bulharský, vždy i opačně). Lorenz nabízel i varianty slov-